

Predmet C-292/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

3. svibnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Juzgado Central de Instrucción n.º 6 de Madrid (Španjolska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

26. travnja 2023.

Tužitelj:

Ured europskog javnog tužitelja

Stranke u pogledu kojih se provodi istraga:

I. R. O.

F. J. L. R.

Predmet glavnog postupka

Ured europskog javnog tužitelja – Djelotvoran pravni lijek – Pravo na suđenje uz sva predviđena jamstva – Sudsko preispitivanje – Iskaz svjedoka – Pravo na obranu

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Zahtjev za prethodnu odluku koji se odnosi na tumačenje – Članak 267. UFEU-a – Usklađenost određene nacionalne odredbe s Uredbom (EU) 2017/1939 – Članak 42. stavak 1. – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članci 6., 47. i 48. – Djelotvoran pravni lijek – Pravo na suđenje uz sva predviđena jamstva – Sudsko preispitivanje – Direktiva 2016/343 – Članak 7. – Ugovor o funkcioniranju Europske unije – Članak 86. stavak 3. – Ugovor o Europskoj uniji – Članak 2. i članak 19. stavak 2. drugi podstavak – Načelo ekvivalentnosti

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 42. stavak 1. Uredbe 2017/1939 tumačiti na način da mu se protivi nacionalno pravno pravilo kao što je članak 90. Leya Orgánica 9/2021, de 1 de julio (Organski zakon 9/2021 od 1. srpnja) kojim se iz sudskog preispitivanja izuzima postupovni akt Ureda europskog javnog tužitelja koji (na opisan način) proizvodi pravne učinke u odnosu na treće osobe kao što je odluka delegiranog europskog tužitelja da sasluša svjedoke iz Odluke od 2. veljače 2023.?

2. Treba li članke 6. i 48. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te članak 7. Direktive (EU) 2016/343 tumačiti na način da im se protivi nacionalno pravno pravilo kao što je članak 90., u vezi s člankom 42. stavcima 1. i 3. te člankom 43. Organskog zakona 9/2021 od 1. srpnja, kojim se iz sudskog preispitivanja izuzima postupovni akt Ureda europskog javnog tužitelja kao što je odluka delegiranog europskog tužitelja da kao svjedoka pozove treću osobu za koju postoji opravdana sumnja da je sudjelovala u kaznenim djelima u pogledu kojih se provodi istraga?

3. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a i članak 86. stavak 3. UFEU-a tumačiti na način da im se protivi sustav sudskog preispitivanja, kao što je onaj predviđen člancima 90. i 91. Organskog zakona 9/2021, akata delegiranih europskih tužitelja donesenih na temelju članka 42. stavka 1. i članka 43. Organskog zakona 9/2021, kojim se iz sudskog preispitivanja izuzima radnja koju je delegirani europski tužitelj poduzeo u okviru svojih istražnih ovlasti, pri čemu taj sustav nije ni na koji način ekvivalentan nacionalnim postupovnim pravnim pravilima kojima se uređuje pobijanje odluka koje donesu istražni suci u okviru svojih istražnih ovlasti?

4. Treba li članak 2. UEU-a, u kojem se utvrđuju vrijednosti svojstvene vladavini prava na kojima počiva Unija, u vezi s pravom na djelotvoran pravni lijek i pravom na suđenje uz sva predviđena jamstva iz članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te načelom djelotvornosti predviđenim u članku 19. stavku 1. drugom podstavku UEU-a, tumačiti na način da mu se protivi sustav sudskog preispitivanja akata delegiranih europskih tužitelja na temelju kojeg se utvrđuje ograničen broj slučajeva pobijanja kao što je sustav predviđen u španjolskom zakonodavstvu člancima 90. i 91. Organskog zakona 9/2021?

Navedene odredbe prava Unije

Članak 2., članak 4. i članak 19. stavak 1. drugi podstavak Ugovora o Europskoj uniji

Članci 6., 47., 48., 51. i 52. Povelje Europske unije o temeljnim pravima

Članak 86. stavak 3., članak 325. stavak 1. i članak 324. stavak 4. Ugovora o funkcioniranju Europske unije

Članak 42. stavci 1. i 2. Uredbe 2017/1939 o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda europskog javnog tužitelja („EPPO”) (u daljnjem tekstu: Uredba 2017/1939)

Članak 7. Direktive 2016/343 od 9. ožujka o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku

Presuda od 15. svibnja 1986., Johnston (222/84, EU:C:1986:206)

Presuda Suda od 18. listopada 1990., Dzodzi (C-297/88 i C-197/89, EU:C:1990:360)

Presuda Suda od 19. studenoga 1991., Francovich i dr. (C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428)

Presuda Suda od 25. srpnja 2008., Metock i dr. (C-127/08, EU:C:2008:449)

Presuda Suda od 26. veljače 2013., Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105)

Presuda Suda od 26. veljače 2013., Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107)

Presuda Suda od 16. svibnja 2017., Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373)

Presuda Suda od 27. veljače 2018., Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117)

Navedene odredbe nacionalnog prava

Članak 42. stavci 1. i 3. članak 90. i članak 91. Leya Orgánica 9/2021, de 1 de julio, de aplicación del Reglamento (UE) 2017/1939 del Consejo, de 12 de octubre de 2017, por el que se establece una cooperación reforzada para la creación de la Fiscalía Europea (Organski zakon 9/2021 od 1. srpnja o primjeni Uredbe Vijeća (UE) 2017/1939 o provedbi pojačane suradnje u vezi s osnivanjem Ureda europskog javnog tužitelja) (u daljnjem tekstu: Organski zakon 9/2021)

Članci 410., 420., 433., 311. i članak 766. stavak 1. Leya de Enjuiciamiento Criminal (Zakon o kaznenom postupku)

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 U odnosu na I. R. O.-a i F. J. L. R.-a, kao direktore društva IMDEA Materiales, provodi se istraga zbog prijevare u vezi s bespovratnim sredstvima i krivotvorenja dokumentacije u postupku koji vodi Ured europskog javnog tužitelja uz pomoć delegiranih europskih tužitelja.

- 2 Y. C. i I. M. B. primili su od društva IMDEA Materiales, koje se također istražuje, novčane iznose koji navodno dolaze iz europskih sredstava, a koji, kako se čini, nisu dostatno opravdani.
- 3 Juzgado Central de Instrucción n.º 6 de Madrid (Središnji istražni sud br. 6 u Madridu, Španjolska) djeluje u svojstvu suda koji jamči prava stranaka. U okviru tog postupka delegirani europski tužitelji uputili su Y. C.-u i I. M. B. -u poziv da kao svjedoci daju iskaz na temelju Odluke od 2. veljače 2023.
- 4 Branitelj I. R. O.-a i F. J. L. R. u postupku uputio je sudu koji jamči prava stranaka dopis u kojem pobija Odluku od 2. veljače 2023. u pogledu poziva upućenog Y. C.-u.
- 5 U Organskom zakonu 9/2021 ističe se da se odluke delegiranih europskih tužitelja mogu pobijati pred sudom koji jamči prava stranaka samo u izričito utvrđenim slučajevima. Odluka kojom se osobu poziva da kao svjedok da iskaz nije jedan od njih. Delegirani europski tužitelji stoga dvoje treba li dopustiti pobijanje I. R. O.-a i F. J. L. R.-a.
- 6 Međutim, kad ovaj postupak ne bi vodio Ured europskog javnog tužitelja, uz postupovne osobitosti koje to podrazumijeva, nego istražni sud, nema dvojbe da bi osobe u pogledu kojih se provodi istraga na temelju nacionalnog zakonodavstva mogle pobijati poziv upućen Y. C.-u i I. M. B.-u da kao svjedoci daju iskaz.
- 7 U tim je okolnostima sud koji jamči prava stranaka, sud koji je uputio zahtjev, prekinuo postupak kako bi Sudu uputio ranije navedena prethodna pitanja.

Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

- 8 Branitelj osoba u pogledu kojih se provodi istraga protivi se tomu da Y. C. da iskaz kao svjedok.
- 9 Delegirani europski tužitelji smatraju da, s obzirom na dokaze kojima raspolažu, treba pozvati Y. C.-a i I. M. B.-a da daju iskaz kao svjedoci, a ne kao osobe u pogledu kojih se provodi istraga. Osim toga, prema mišljenju delegiranih europskih tužitelja, temeljna prava uključenih osoba zajamčena su time što mogu podnijeti izvanredni pravni lijek radi proglašenja postupanja ništavima utvrđen u članku 29. Organskog zakona 9/2021.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 10 Na temelju Organskog zakona 9/2021 o primjeni Uredbe 2017/1939, pobijati se mogu samo odluke delegiranih europskih tužitelja za koje se to izričito predviđa samim Organskim zakonom 9/2021. Odluka delegiranih europskih tužitelja od 2. veljače 2023., kojom se Y. C.-a i I. M. B.-a poziva da kao svjedoci daju iskaz, nije jedna od njih. Međutim, člankom 42. Uredbe 2017/1939 određuje se da

postupovni akti Ureda europskog javnog tužitelja čija je svrha da proizvode pravne učinke u odnosu na treće strane podliježu preispitivanju nadležnih nacionalnih sudova.

- 11 Prema tvrdnjama suda koji je uputio zahtjev, Odluka od 2. veljače 2023. proizvodi pravne učinke u odnosu na treće osobe, a u ovom slučaju u odnosu na osobe koje su pozvane da kao svjedoci daju iskaz i osobe u pogledu kojih se provodi istraga.
- 12 Kad je riječ o osobama koje su pozvane da kao svjedoci daju iskaz, odnosno Y. C.-u i I. M. B.-u, poziv od 2. veljače 2023. utječe na njihova prava na slobodu i slobodno kretanje jer pozivi na davanje iskaza u svojstvu svjedoka pretpostavljaju obvezu pojavljivanja pred sudom, čije nepoštovanje može dovesti do toga da se osobu koja je pozvana uhiti pa čak i da joj se stavi na teret kazneno djelo ometanja pravde.
- 13 Činjenica da su pozvani u svojstvu svjedoka utječe na pravo Y. C.-a i I. M. B.-a na obranu jer u skladu s nacionalnim pravom svjedocima ne pomaže odvjetnik, dužni su iznijeti što znaju i pritom govoriti istinu. Sud koji je uputio zahtjev smatra da u ovom slučaju postoji razumno očekivanje da iz njihova iskaza kao svjedoka mogu proizaći indicije o tome da su Y. C. i I. M. B. sudjelovali u počinjenju djela u pogledu kojih se provodi istraga, zbog čega bi ih se trebalo pozvati da se očituju u svojstvu koje dopušta da ih prati odvjetnik po vlastitom izboru. Naime, iskaz svjedoka bez prisustva odvjetnika, uz obvezu govorenja istine, predstavljao bi povredu prava Y. C.-a i I. M. B.-a na obranu u slučaju da naknadno, što nije neizgledno, postanu osobe u pogledu kojih se provodi istraga u istom postupku zbog djela o kojima su dali iskaz.
- 14 Osim toga, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, na temelju mogućnosti podnošenja izvanrednog pravnog lijeka radi proglašenja postupanja ništavima ne mogu se dostatno osigurati temeljna prava osoba koje su svjedoci i osoba u pogledu kojih se provodi istraga niti se ta mogućnost može utvrditi kao redovan način pobijanja postupovnih akata u postupcima koje vodi Ured europskog javnog tužitelja.
- 15 Kad je riječ o osobama u pogledu kojih se provodi istraga, Y. C.-ovo i I. M. B.-ovo davanje iskaza kao svjedoka utječe na njihovo pravo na provedbu postupka bez nepotrebnog odgađanja jer je Y. C. već dao iskaz kao svjedok u okviru istog postupka. Osim toga, delegirani europski tužitelji iz iskaza koje su dali Y. C. i I. M. B. mogu saznati za elemente koji idu na teret osoba u pogledu kojih se provodi istraga, što također utječe na njihova postupovna prava.
- 16 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, restriktivna odredba iz nacionalnog prava u pogledu ovlasti koje sud koji jamči prava stranaka ima u pogledu preispitivanja akata delegiranog europskog tužitelja, u usporedbi s odredbama Uredbe 2017/1939, otežava ostvarivanje prava na obranu i djelotvoran pravni lijek, koja čine temeljne vrijednosti vladavine prava na kojima počiva Unija.

- 17 Osim toga, činjenica da se u nacionalnom pravu ne dopušta da se u postupku borbe protiv utaje i izbjegavanja poreza u Uniji podnese pravni lijek u svrhu pobijanja predviđen člankom 42. stavkom 2. Uredbe 2017/1939 predstavlja prepreku zaštiti europskih financijskih interesa.
- 18 S obzirom na prethodno navedeno, sud koji je uputio zahtjev dvoji u pogledu toga mogu li odredbe nacionalnog prava kojima se uređuje pobijanje postupovnih akata Ureda europskog javnog tužitelja biti strože od odredbi Uredbe 2017/1939 i odredbi kojima se uređuje pobijanje istovrijednih akata nacionalni sudova, a to su u španjolskom pravosudnom sustavu akti koje donese istražni sudac.

RADNI DOKUMENT